

Euskal Herria ezagutuz
ERREZIL (GIPUZKOA)

Txoko ahaztuetan barrena

Errezildarren ateraldiak liburua aurkeztu dute aurten, zeinak errezildarren hainbat pasarte xeble, bertso eta kontu biltzen baitituen, Gipuzkoako herri hori oso berezia dela agerian utziz. Jarraian aurkezten den txango zoragarri honetan Errezilgo txokorik ezagunenak -Hernio gailurra kasu- eta ezezagunenak bisitatuko ditugu.

Testua eta argazkiak:

| GORKA AZKARATE |

Hernio gailurra, Bidaniako gainerik ikusita.

BISTAN DA Hernio mendia dela Errezilgo tontorrik berezien eta esanguratsuena. Gipuzkoako txoko gehienetatik ikus daiteke Hernio, eta ia urteko egun guztietan hango eta hemengo txangozaleak erakartzen ditu. Iraileko igandetan bereziki, egun horietan erromeria ospatzen baita Zelatungo igarobidean.

Errezilgo elizaren atarian gaude la, burua jaso eta Hernioko gurutzea –gurutzeak esan beharko genuke– bistaratuko dugu urrunean, ia 800 metro gorago. Isurialde malkartsua da, zinez, hegoaldekoa. Iparraldekoa ez da gutxiago.

Hernioko gailurra izanda ere paraje hauetako bisitatuena, ez da gailur bakarra. Oraingoan proposatzen den txangoan ere igo genezake, hala nahi izanez gero, baina Zelatungo lepoaren bestaldeko eremuari emango diogu protagonismoa, Akategi edo Gazumeko gailurra buru. Hernio mendiguneko eremu ahaztua da, Gipuzkoako zokogune ahaztua.

Iraganeko Gipuzkoa hura

Errezilgo Etumeta auzoan hasi eta bukatuko dugu ezohiko txango hau. Bertara autoz igotzea gomendatzen dugu, nahiz eta Azpeititik –Arauntza eta Sañuko gailurrak igo ostean–, Urola ibaiaren ertzean dagoen Lasao auzotik, edo Aizarnatik ere iritsi daitekeen bertara, txangoa pixka bat luzatuz. Etumetako Benta zaharraren parean hasiko dugu txangoa. Han, kondairak dioenez, Loiolako Inaziok atsedean hartu zuen behin Erromatik etxera zetorrela. Etumeta auzoa oroimenean iltzaturik geratzen den inguru horietakoa da, dagoeneko iraganekotzat genuen Gipuzkoa baten erakusgarri. Lasaitasuna arnasten da bertan, ordularia derrepentean gelditu balitz moduan.

Auzoa atzean utzi eta maldan gora abiatuko gara, pagadian barrena lehenengo metroetan eta larrean ondoren, harik eta metro gutxitan altuera bizkor hartu arte. Malda gogorra sasi-ordeka bilakatuko da Txoondegiko muinoa inguratzen ari garela, eta laster iritsiko gara Komisolatza lepoa gurutzera. Indoko gailurrak izango ditugu parez pare, eta hura izango dugu arnasa hartze-

ko azkeneko puntua, jarraian malda dexente zutituko baita, ia atsedetik gabe, Gazumeko gailurrera heldu arte.

Ez dago bidean galtzerik, eta gorago goazen neurrian, ikuspegia ere hedatzen joango da pixkanaka. Indoko gailurrera (758 m) igo gaitzke bidetik metro batzuk alden-duz gero, baina tamalez bidean gora jotzen dute mendizale gehienek eta gailur hau, beste asko bezala, ahaztuta dauden horietakoa da. Arroseta lepora heltzen garenerako 200 metroko desnibela gainditua izango dugu Komisolatzatik, eta Mendibeltzera doan xenda jarraituko dugu segidan, nahiz eta posible den, baita ere, Mendibeltza eta Gazume igo gabe gailur horiek inguratuz zuzenean Zelatungo lepora iristea, Elka-men Txikiko bordetatik igaroz.

Basotik irten eta belardian gora eginez bizkor iritsiko gara Gazumeren zaindari den Mendibeltzako gailurrera. Metro batzuk jaitsi eta Gazume mendiaren azkeneko metroei egingo diegu aurre, harri artean gorantz eginez. Minutu gutxitan helduko gara Gazumera (1.003 m). Ikuspegi zoragarriaz goza daiteke gailur horretatik, eta

bereziki deigarria da Hernio mendiaren mendebaldeko horma zeinen eder bistaratzen den pareparean.

Hernioren gailur maitatua

Gure ibilaldiak Iturriotz izango du hurrengo jomuga, baina behin Errezil aldera etorrita eta Hernioko mendigunean gabiltzala, bekata dirudi Hernioko tontorra jo gabe uzteak. Azkar jaitsiko gara Gazumetik Zelatunera, harri artean lehenbizi eta belardian behera gero, pintura marka zenbait kasu eginez, lehenengo zatian bereziki. Iraileko igandetan trikiti doinuak nagusi izaten dira bidegurutze estrategiko honetan, eta jendetza bildu ohi da hutsik egin gabe, nahiz eta garai bateko argazkiak eta gaur egungoak errepasatuz gero Zelatungo erromeriak behera egin duela eman dezakeen zenbaitetan. Edozein kasutan, indarrak berritzeko aukera paregabea izango dugu Zelatungo txabola orain gutxi eraberrituetan, eta Hernioko azken pendizari aurre egiteko moduan jarriko dugu ostera gorputza.

Herniora igo ostean atzera berriz Zelatunera jaitsi beharko garela kon-

Ezkerreko argazkian, Erdoiztako ermita zirkularra. Erdian, Errezil, Bidaniara doan errepidetik ikusita. Hurrengo orrialdean, Zelatungo lepoa eta Hernio, Gazume inguratzen duen xendatik.

tuan hartuz, eta ibilbide zirkularra osatu nahian ahal den heinean, bide arrunta jaitsierarako utzi eta zuzenean igotzea proposatzen dizuet, ertzetik joanez. Behetik ezinezkoa dirudien arren, xenda bihurri bat badago, harkaitz artean gora egiten duena. Horretarako, zuzenean belardian gora egin beharko dugu –malda gogorra eta bidez kanpo–, harkaitzaren oinera iritsi arte. Zirrikitu bat badago, eta bertan xenda arrastoak aurkituko ditugu, kairn bakar bat edo beste aurkitzeaz gain. Malda gogorra gaingiduta gailurreriarira iritsiko gara, eta Hernioko gurutzea

gertu sumatuko dugu, nahiz eta bertara iristeko oraindik ere lan pixka bat egin beharko dugun harri artean. Minutu gutxitan, Gipuzkoako gailurrik maiteenetakoa den Herniora helduko gara (1.072 m). Gurutze nagusiaz gain beste hamaika daude gailurrean. Gipuzkoa osoa gure oinetara izango dugu, baina bereziki Errezil, nola ez.

Zelatunera bide arruntetik jaitsiko gara, hainbat eta hainbat belaualdik zapaldu duten xendari jarraituz, betiere Errezil begi bistan dugula. Zelatunetik Iturriotzerako bidea ere aski ezaguna da, hainbat

eta hainbat mendizale eta txangozalek behin eta berriz zapaldua. Ez dago bertan galtzerik. Antzinako bide klasiko batean gaude, izan ere: GR34 bidea, Donostia eta Arantzazu batzen dituen, Zelatunetik igarotzen da eta Iturriotzerainoko bidea ibilbide luze honetako margo ikur zuri-gorriak jarraituz osatuko dugu, bidez gozatuz betiere.

Iturriotzen ermita bat eta baserri erraldoi bat aurkituko ditugu, XVI. Mendekoa. Han ere gau bat igaro omen zuen Loiolako Inaziok, Parisetik Azpeitira zetorrela. Iturriotz, Etumeta... Pausoka-pausoka erro-

Errezildarren ateraldiak liburutik hartutako pasarteak

Galarra-saletxeko Bartolo da beste fenomeno bat izana. Garai batean Landetan bazkaltzen zuen beti, apopilo. Beti prezio jakina ordaintzen ohituta zegoen nonbait. Menuaren prezioa igo egin zuten garai hartan, baina Bartolok beti bezala bota zuen hamar eurokoa. Bordatxoko Anak esan dio:
– Aizu, Bartolo, ezta ailatzen!

–Eon haina lasai, bultzako´zeonat-eta –diruari bere aldera bultza eginez.

Beste behin, zerbitzaria lanean iritsi ezinda zebilen tabernan eta Bartolo adarra nondik joko. Bero-tu zaio zerbitzaria:

– Mundu hontan danok gaituk amaik eindakuak, e?
– Ni ez –Bartolok.
– Hi ez? Hi zeinek eindakua haiz ba?
– Amak ez, zaharrena naun-ta. Ni jaio arte ez huanan ama, hua ni jaioakuan ein huanan ama. Aurretik neska edo nahi denana izengo huanan, baina ez ama.

mes-bidea osorik ari gara deskubritzen ia nahigabe...

Erdoizta

Ibilaldiaren azken txanpa geratzen zaigu, zatirik ezezagunena eta erakargarriena. Berriz ere Etumetara itzultzeko lehenbizi Iturriotzetik Granada Errekako zulora jaitsiko gara, ibilgailuak ere ibil daitezkeen pistari segika, galtzeko aukerarik gabe. Pendiza latza da, eta altuera erraz galduko dugu kilometro gutxitan. Granada Errekako zuloan, Iñaki Eizmendi *Basarri* jaio zen baserritik igaroko gara, berriz ere malda gogorrari aurre egin baino lehen. Gipuzkoako ermita zirkular bakanetakoa den Erdoiztako ermi-

tara igotzea dagokigu jarraian, paraje ezezagun, ahaztu eta magikora. Luis Pedro Peña Santiago mendizale eta etnografo handiak honelaxe dio, *Paseos por Guipúzcoa* liburuan, Erdoiztari buruzko pasartearen: “Erdoiztara joan egin beharra dago. Bertan hiltzen da errepeidea, plazaren erdian, beste inora joan gabe. Errezilgo auzo honetako kaskoa ermitak eta bi baserrik baino ez dute osatzen. Gure herrialdeko paraje ahaztua da, paraje berria, existitzen ez zela uste genuen baina bertan dagoen Gipuzkoa bateko zati... Eguraldi txarrarekin gustatzen zait niri Erdoizta, behe-lainoak Indoko mazelak estaltzen dituen egunetan, eta hezetasunak pagoeta-

ko hostoak distirarazten dituenen, horiek baitira Erdoiztak bere indarra erakusten dizkigun egunak...”

Paraje erakargarria eta misterio-tsua denik, behintzat, ezin uka. Gipuzkoako txoko ahaztu haueetan osatu dugun ibilaldi ahaztezina osatzeko, Erdoizta eta Etumeta batzea baino ez da falta, errepeidez bizpahiru kilometro ibiliz. ■

Bisitatu Ihesi.com, aisialdirako webgune partehartzailea.

CuadraBus
www.cuadribus.com
 ☎ 945 890 804 / 670 477 727 · Faxe: 945 892 215
info@cuadribus.com

ellauri HOTELA
KILO TERDI TXOKOA
 Kilo t'erdiko txuleta
 Legatz-solomoa plantxan
 (6 pertsona gutxienez, aurretik deituta)
 Altzusta 38, 48144 ZEANURI
 +34 946 317 888 | ellauri.com *Natura sentitu*